

Yolsuzlukla Mücadele Politikaları: Fikirler, Kurumlar ve Araçlar

Diğdem Soyaltın

02.08.2018, 14:00-16:30

Bu ders yolsuzlukla mücadelenin araç ve kurumlarına kritik bir yaklaşım üzerine kuruludur. Ders kapsamında yolsuzlukla mücadelenin küresel düzeyde bir norm haline gelme süreci incelenecek, bu mücadelenin kurumları, araçları ve sonuçları tartışılacak. Çeşitli politika alanları ve ülke örnekleri özelinde yolsuzlukla mücadelede başarılı ve başarısız olan vakalara yakından bakacağız bu derste öğrenciler genelde asil-vekil modeli (*principal-agent model*) prensibine göre şekillenen yolsuzlukla mücadele politikalarında sadece hükümetlerin ya da uluslararası kurumların değil, medyanın, mahkemelerin, denetleyici kurumların ve sivil toplumun oynadığı rol üzerine denge modeli (*equilibrium model*) çerçevesinde yeniden düşünme fırsatı bulacaklar ve yolsuzluğun bir kolektif aksiyon sorunu (*collective action problem*) olarak görmenin yollarını öğrenecekler. Güncel örnekler ile zenginleştireceğimiz bu derste Romanya'daki yolsuzlukla mücadele politikası başarısız olurken, neden Gürcistan, Estonya ya da Uruguay 'da başarılı reformlar yapıldığına, Hong Kong'daki yolsuzlukla mücadele kurumunun işleyişinden Tanzanya'daki kozmetik yolsuzluk karşıtı politikalara ve Türkiye'de Avrupa Birliği (AB) üyelik sürecindeki yolsuzlukla mücadele politikasının araç, kurum ve sonuçlarına odaklanacağız.

İçerik akışı

14:00-14:20 - Yolsuzlukla mücadele fikrinin doğuşu: Küresel bir norm olarak yolsuzlukla savaş

14:20-14:50 - Yolsuzlukla mücadelede asil-vekil modeli çözüm mü, çıkmaz mı? Hong Kong formülü, Tanzanya ve kozmetik mücadele

14:50-15:00 - Ara

15:10-15:40 - Yolsuzlukla mücadelede asil-vekil modelinin ötesi ve denge modeli Nasıl Tanzanya olunmaz? Nasıl Danimarka ya da Uruguay olunur?

15:40-16:00 - Yolsuzlukla mücadele ve AB Etkisi: Türkiye, Gürcistan ve Romanya örnekleri

16:00-16:30 - Mini grup çalışması ve tartışma : Yolsuzlukla mücadelede kolektif aksiyon çözüm mü?

Örnek: Uluslararası Şeffaflık Derneği – Dürüstlük Sözleşmeleri

Çarpıcı olgu/Vaka örneği

Yolsuzlukla mücadele normu-küresel gelişmeler

Tanzanya-yolsuzluğa kozmetik savaş

Hong Kong- Bağımsız yolsuzlukla mücadele kurumu

Kenya-Uganda -Asil vekil modelinin çıkmazı

Uruguay- Yükselen başarı

Romanya'da yolsuzluk karşıtı halk hareketleri

AB çıpası ve yolsuzlukla mücadele: Gürcistan, Romanya ve Türkiye örnekleri

Uluslararası Şeffaflık Derneği –Dürüstlük Sözleşmeleri

Kavramsal Çerçeve

Ders kapsamında uluslararası bir norm olarak yolsuzlukla mücadele kavramı, asil-vekil modeline dayanan ve bir çok ülkede uygulanan yolsuzlukla mücadele politikaları, bir kolektif aksiyon sorunu olarak yolsuzluk ve denge modeli üzerine kavramsal açıklamalar getirilecektir.

Yolsuzlukla mücadele fikrinin ortaya çıkışı ve küresel bir norm olarak yayılması bir çok ülkede

bazı kurumlar, araçlar ve stratejiler geliştirilmesine yol açmıştır. Bu süreçte uluslararası kimi kuruluşlar üyelik ve kredi başvurularında yolsuzlukla mücadeleyi zorunlu bir koşul haline getirirken, bu alanda çalışan sivil toplum örgütlerinin faaliyetleri farkındalığı artırıcı etkide bulunmuş ve yolsuzlukla mücadelenin bir norm olarak davranış kalıplarına yansımadağı ve bir kolektif aksiyon sorunu olarak algılanmadığı sürece asil-vekil modeline dayanan kozmetik reformlar ile yolsuzluğun ortadan kaldırılamayacağı gerçeğini ortaya çıkıştır. Asil-vekil modeli asiller (vatandaşlar, siyasetçiler ve kamu yöneticileri) ve onlar adına yetki kullanan vekiller (kamu yöneticileri, özel sözleşmeciler) arasındaki sözleşme ve ilişki üzerine kuruludur. Geleneksel hiyerarşi astlar ile üstler arasında uzun dönemli bir ilişki olarak değerlendirilir. Asil-vekil teorisine göre, vekiller sözleşme konusu faaliyetler hakkında vekillerden daha çok bilgiye sahip olduğundan bir 'asimetrik bilgi' sorunu da vardır ki bu da vekili daha yakından denetlemeyi imkansız kılar. Bu durumda vekil kendi çıkarlarını gerçekleştirmek için imkan bulur. Eğer asil ve vekilin çıkarları örtüşmez ve vekil asilin çıkarlarını zedelemek pahasına kendi çıkarlarını gerçekleştirmek isterse ahlaki tehlikeler ortaya çıkabilir. Yolsuzluk bunlardan biridir. Bir diğer şekilde kamu çalışanlarının (politikacılar ve bürokratlar) vekil, halkın asil olduğu durumda gerçekleşir. Vekil olarak kamu çalışanları halkın belli kesimlerinden rant sağlamak adına hizmeti kötüye kullanma ve haksız kazanç sağlama yoluna gidebilirler. Asil vekili denetleme ve onları hesap verebilirlik kisvesi altında kontrol etme konusunda sınırlı kabiliyete sahip olduğu için yolsuzluğun önüne geçilemez. Fakat bu modelin yolsuzluğa uygulanması asilin denetleme ve vekili hesap verebilir kılma rolünü oynamaya istekli olduğu varsayımına dayanır. Siyasetçiler de halka da bu konuda istekli değilse ya da onlar da yolsuzluğun bir parçası ise bu model çalışmaz. Yolsuzluğun doğasını anlamakta sınırlılıkları olan bu modele dayalı bir çok yolsuzlukla mücadele programı başarısız olmuştur (Marquette ve Peiffer 2015). Bu durum fırsatlar ve kısıtlar temeline oturan denge modelinin önemini ortaya çıkarmaktadır.

Denge modeli, Alina Mungiu-Pippidi (2016)'nın yolsuzlukla mücadele stratejilerinin değerlendirilmesi için geliştirdiği bir modeldir. Bu modele göre ağır ve hantal bürokrasi, şeffaflığın olmaması, kuvvet ayrılığın ortadan kalkması, bütçe dışında kalan fonlar ve dış yardım hükümete yolsuzluk için fırsat yapıları sunarken, bağımsız yargı ve tarafsız medya, güçlü bir sivil toplum ve farkındalık düzeyi yüksek seçmenler bu fırsat yapılarını sınırlandıran kısıtlar olarak tanımlanmıştır. Bu model yolsuzluğun bir kolektif aksiyon sorunu olarak görülmesini temel alır.

Kolektif aksiyon sorunu bir gruptaki (ya da gruplar arası) tüm bireylerin ortak bir amaca yönelik olarak ortak hareket etmek için en iyi çıkarları olsa bile, grup üyelerinin bunun yerine, kolektif çıkarın en yüksek potansiyele ulaşmadığına emin olmak adına hiçbir şekilde katkıda bulunmamayı ya da katkılarını sınırlamayı bireysel çıkarlarına daha uygun bulurlar. Bu bakış açısı grup üyelerinin nasıl davrandığına dair sahip olduğumuz algının bir diğer deyişle grup içindeki güvenin rolünün önemini vurgular ve hem vekilin hem asilin yolsuzluk yapabileceğine dikkat çeker. Yolsuzluğu bu şekilde görmek, yolsuzluğun doğasını, bireysel değil, kolektif olarak öne çıkarır ve yolsuzlukla mücadele çabalarının toplumda değişen güvensizlik düzeyleri ve sistemik yolsuzluğun kalıcı kalıplarını güçlendiren normlar ile karşılaştığında yüzleştiği sorunları daha iyi anlamamızı sağlar (Perrson, Rohtstein ve Toerell 2013).

Index of Public Integrity: <https://integrity-index.org/>

Are we winning against corruption? <https://integrity-index.org/are-we-winning-against-corruption-ipi-2017-press-release/>

Corruption Perceptions Index 2017 | Transparency International
<https://www.youtube.com/watch?v=oHwW27kLazg&feature=youtu.be>

Tackling corruption through collective action:
https://www.youtube.com/watch?v=9cSPNCb_tAw

Everything to Know About Romania's Anti-Corruption Protests
<http://time.com/4660860/romania-protests-corruption-problem/>

EU Anti corruption report: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report_en

Corruption-Public Opinion in the EU
http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_397_en.pdf

Kitap ve makaleler

- Abbott, K. and Snidal, D. (2002), 'Values and interests: International legalization in the fight against corruption', *Journal of Legal Studies*, vol. 31, pp. 141–178.-
- Gutterman, E. and Lohaus, M (2018) What is the "Anti-corruption" Norm in Global Politics? In *Corruption and Norms: Why Informal rules matter?* edited by Ina Kubbe and Annika Engelbert, Palgrave, pp.241-269
- Heilbrunn, J. R. (2004), 'Anti-corruption commissions: Panacea or real medicine to fight corruption?' Washington, DC: World Bank.
- Marquette, H. and Peiffer, C. (2015) Corruption and Collective Action, The U4 Anti-Corruption Resource
- Mungiu-Pippidi, A. (2016), 'The quest for good governance: Learning from virtuous circles', *Journal of Democracy*, vol. 27, no. 1, pp. 95–109.
- Moroff, H. and Schmidt-Pfister, D. (2010), 'Anti-corruption movements, mechanisms, and machines – an introduction', *Global Crime*, vol. 11, no. 2, pp. 89–98.
- Perrson, A, Rohtstein, B and Toerell, J. (2013) Why Anticorruption Reforms Fail— Systemic Corruption as a Collective Action Problem, *Governance*, 26(3), pp. Pages 449-471
- Sampson, S. (2010): The anti-corruption industry: from movement to Institution, *Global Crime*, 11:2, 261-278
- Soyaltin, D. (2017) [Turkey: The Paradoxical Effects of EU Accession](#), in *Beyond the Panama Papers. The Performance of EU Good Governance Promotion*, Alina Mungiu-Pippidi and Jana Warkotsch (eds.) Barbara Budrich Publications, pp.79-90

Raporlar

- European Commission (2014) EU ANTI-CORRUPTION REPORT, Brussels, COM(2014) 38 final
- Open ociety Institute (2002), The EU Accession Monitoring Programme: Corruption and Anti-corruption Policy (EUMAP)
- OECD (2008) International Standards and Models of Anti-corruption Institutions, Paris
- Şeffaflık Derneği (2010) Yolsuzlukla Mücadele kriterleri: Yargı, yasama ve kamu yönetimi Türkiye İzleme Raporu
- TESEV (The Turkish Economic and Social Studies Foundation) 2014, 'Corruption Assessment Report, Turkey', TESEV Report, İstanbul
- TEPAV – (2006), Bir Olgu Olarak Yolsuzluk: Nedenler, Etkiler ve ..züm Önerileri, Ankara
- TEPAV (2015) Yolsuzlukla Mücadele ve Uluslararası Müktesebat

-
- Transparency International (2016), National Integrity System Assessment Turkey. Istanbul: Transparency International Turkey.
 - U4 Anti-Corruption Research Centre (2012) U4 Expert Answer Overview of Corruption and Anti-corruption in Turkey, Bergen, Norway: January
 - World Bank (1997). Helping Countries Combating Corruption: The Role of the World Bank, Washington, DC: World Bank.
 - World Bank (2000), Anti-Corruption in Transition: A Contribution to the Policy Debate, Washington, DC: World Bank.